

(“एतदगं भिक्खवे, मम साविकानं भिक्खुनीनं खिप्पभिज्जानं यदिदं भद्दा कुण्डलकेसा” म्हणजे भद्दा कुण्डलकेसा सर्व भिक्खुनीमध्ये अग्र साविका आहे, असे उद्गार बुद्धाने तिच्या बदल काढले. तसेच ‘स्त्री सुद्धा हुशार असते’ असे तिच्या वयाच्या १६-१७ व्या वर्षी धीट वागण्याकडे बघून लक्ष्यात येते. ते या पाठात सांगण्यात आले आहे.)

वयाच्या सोळाव्या वर्षी चोराच्या प्रेमात पडून, वडीलांकडे हट्ट करून, भद्दा चोराबरोबर लग्न करते आणि त्याची मनोभावे सेवा करते. पण चोराच्या मनात मोह असतो तो तीच्या दागिन्यांचा, दागिन्यांसाठी तीचा जीव घेण्याचा प्रयत्न करतो व भद्दा तो प्रयत्न कसा हाणुन पाडते त्याची ही कथा आहे. हे स्त्री शक्तीचे एक उत्तम उदाहरण आहे.)

भद्दा तिस्सा महता परिवारेन वड्डमाना वयप्पत्ता, तस्मिंयेव नगरे पुरोहितस्स पुत्तं सन्तुकं नाम चोरं सहोड्डं गहेत्वा राजाणाय नगरगुत्तिकेन मारेतुं आघातनं निय्यमानं, सीहपज्जेरेन ओलोकेन्ती दिस्वा पटिबद्धचित्ता हुत्वा सचे तं लभामि, जीवीस्सामि; नो चे मरिस्सामीति सयने अधोमुखी निपज्जि।

अथस्सा पिता तं पवत्तिं सुत्वा एकधीतुताय बलवसिनेहो सहस्सलज्जं दत्वा उपायेनेव चोरं विस्सज्जापेत्वा गन्धोदकेन न्हापेत्वा सब्बाभरण पटिमण्डितं कारेत्वा पासादं पेसेसि। भद्दापि परिपुण्णमनोरथा अतिरेकालङ्करिन अलङ्करित्वा तं परिचरति। सत्तुको कतिपाहं वीतिनामेत्वा तस्सा आभरणेषु उप्पन्नलोभो भद्दे, अहं नगरगुत्तिकेन गहितमत्तोव चोरपपाते अधिवत्थाय

देवताय “सचाहं जीवितं लभामि, तुयं बलिकम्मं उपसंहरिस्सामी” ति पत्थनं आयाचिं, तस्मा बलिकम्मं सज्जापेहीति।

सा “तस्स मनं पुरेस्सामी” ति बलिकम्मं सज्जापेत्वा सब्बाभरणविभुसिता सामिकेन सद्धिं एकं यानं अभिरूय्ह “देवताय बलिकम्मं करिस्सामी” ति चोरपपातं अभिरूहितुं आरध्दा।

सत्तुको चिन्तेसि-“सब्बेसु अभिरूहन्तेसु इमिस्सा आभरणं गहेतुं न सक्का” ति परिवारजनं तत्थेव ठपेत्वा तमेव बलिभाजनं गाहापेत्वा पब्बतं अभिरूहन्तो तायसद्धिं पियकथं न कथेसि। सा इज्जितेनेव तस्साधिप्पायं अज्जासि। सत्तुको, “भद्दे, तव उत्तरसाटकं ओमुञ्चित्वा कायारूळहपसाधनं भण्डिकं करोहि” ति। सा, “सामि, मय्हं को अपराधो “ति”? किं नु मं बाले, बलि कम्मत्थं आगतो’ति सज्जं करोसि? बलिकम्मापदेसेन पन तव आभरणं गहेतुं आगतो’ति। “कस्स पन, अय्य, पसाधनं, कस्स अह” न्ति ? “नाहं एतं विभागं जानामी” ति।

‘होतु, अय्य, एकं पन मे अधिप्पायं पुरेहि, अलङ्कतनियामेन च आलिङ्गितुं देही’ति। सो “साधु” ति सम्पटिच्छि। सा तेन सम्पटिच्छितभावं जत्वा पुरतो आलिङ्गित्वा पच्छतो आलिङ्गन्ती विय पब्बतपपाते पातेसि। सो पतित्वा चुण्णविचुण्णं अहोसि। ताय कतं अच्छरियं दिस्वा पब्बते अधिवत्था देवता कोसल्लं विभावेन्ती इमा गाथा अभासि-

“न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो।

इत्थीपि पण्डिता होति, तत्थ तत्थ विचक्खणा।।

न हि सब्बेसु ठानेसु, पुरिसो होति पण्डितो।

इत्थीपि पण्डिता होति, लहूं अत्थविचिन्तिका” ति।।

संदर्भ – थेरीगाथा अट्ठकथा – पञ्चकनिपातो –
(भद्दाकुण्डलकेसाथेरी – आवश्यक फेरफार करून)

शब्दार्थ / सदृश

वड्डमाना – वाढण्यायोग्य.

वयप्पत्ता – विवाहयोग्य / वयप्राप्त.

राजाणाय – राजाज्ञेने.

पटिबद्धचित्ता – आसक्त, मोहित.

बलवसिनेहो – अतिशय स्नेह.

सहस्सलज्जं – हजारोची लाच.

गन्धोदकेन – सुगंधीत पाण्याने.

अतिरेकालङ्कारेन – खुप जास्त अलंकाराने.

वीतिनामेत्वा – वेळ घालवून, उशीर करून.

नगरगुत्तिकेन – नगराध्यक्ष, नगराधिपति.

बलिकम्मं – बळी देणे, आहुति.

चारेपपातं – कडेलोट.

आरध्दा – आरंभ केला.

ओमुञ्चित्वा – वस्त्र फेडणे, सोडून टाकणे.

कायारूळहपसाधनं – शरीराची सजावट.

आभरणं – अलंकार.

पसाधनं – सजावट.

आलिङ्गन्ती – आलींगन.

विभावेन्ती – बुद्धिवन्त.

विचक्खणा – दृष्टीक्षेप करणे.

अत्थविचिन्तिका – अर्थबोध घेणे.

स्वाध्याय h

१) प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- अ) भद्रा चोराच्या प्रेमात कशी पडली?
ब) भद्राच्या हुशारीचे वर्णन करा?

२) प्रश्नांची उत्तरे पालि भाषेत लिहा :

- अ) चोरस्स नाम किं अत्थि ?
ब) सत्तुको लोभो किदिसा होति ?

३) सन्धि विग्रह करा :

इत्थिपि, गन्धोदकेन, गहितमत्तोव

